

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HÍRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PÁRT KOZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj:

Ötásbós petisórért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szintén több iszbeli hirdetések, alkú szerint a legolcsóbb árért: Bélyegdíj: minden beigtatásért külön 30 kr. Nyilat-tér-en megjelölő közlemény öt-hasasbós sorra 15 kr. Név- vagy bérmentetlennél kiküldött kártyák nem vétetnek tekintetbe. — Ugy szintén kártyák sem adának vissza.

nyavonyos vig opera. színház. 18. szám. 1875. márc. 25-én. Adatik: INORAH vagy meli bucsu. 3 felvonásban — Irták: fordította Csepregi. Zenéjét Beer. Az öltönyök Püspöki alatt készültek, díszleteket Ferencz A gépezetet készítők. Karmagy Medgyesi Nándor. (Szécsi: Philippovics.) szombaton a színház zárva lesz. 8 órákor, vége fél 10-kor.

iltér. lódi erfurti, vetemény és Társánál Debreczenben.

adó lak. 1585-ik számú házban egy lakosztály, mely egy konyha, kamara, fűszertartó, továbbá egy jó szobor, — pinókóstól fogva bérbe vehető a benne lakó tulajdonos Keressey Antal. 1875. márc. 23.

előbérlet.

nyegében Csege községbe repeszi pusztán 1500 hold földet, melynek közel 1000 holdat 20-tól kezdve egy, — a részletként is — adandó. Bővebb értesítést az adatsz. Iusth Ferencz.

szálló és széna.

egy legjobb talaja 17 hold, 4 boglya szénával, vagy 2000 feltehetően mellett eladó. A piacutcán 1865. sz. a.

DEBRECZENI kártyagyári rsulat MÜNYOMDAJA.

nyomatványok

pontos esére.

vá a megrendelések az, a reform. nagy-

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 ft — kr. 1/2, fél évre 2 ft 50 kr. Fél évre 5 —, Egy évre 10 —. Előfizetési pénz a minden kiemelés: Pótlás, Vacsorá-kaz földzárni a szerkesztőségbe bérmentve küldendők. Előfizetheti helyben: Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Felhívás előfizetésre.

A „Debreczen” ápril — június negyedévi folyamára előfizetést nyitunk.

Rajtunk nem fog mulni, hogy minél kielégítőbb lapot adjunk a t. közönségnek. Munkatársaink eddigi becses működése biztosítékul szolgálhat a jövőre is, hogy a „Debreczen”-t kitünő szellemi erők támogatják.

Politikai elvünk marad az eddigi s attól hajszálnyit sem távozzunk. A társadalom, közművelődés, ipar, kereskedelem és gazdászati terére is kiterjesztjük figyelmünket.

Kiterjedt vidéki levelezésünk a vidéki mozzanatokot híven képviseli.

A fontosabb hazai eseményekről eredeti távirataink értesítik az olvasót.

Kiváló gondot fordítunk természetesen a helyi érdekekre.

Közleményeinkben gyorsak s pontosak leszünk.

Előfizetési ár. negyedévre, (ápril—június) 2 ft 50 kr. Ajánljuk lapunkat a közönség becses figyelmébe.

Debreczen, 1875. márc. hó. Oláh Károly, Szatmári Károly, laptulajdonos, felelős szerkesztő.

A tettek mezején.

(*) Az országgyűlési képviselők nagy része jelenleg választói körében időzik, s így alkalmuk van közvetlenül meggyőződni a választópolgárok érületéről, ha ugyan nemcsak arra hallgatnak, a ki meghunyászkodástól, vagy különös lekötelezettségből tárja fel szívének „kinces” szekrényét.

Tiszta Kálmán 1872-ben Debreczenben azon nézetének adott kifejezést választóihoz intézett beszédében, mikép meg van győződve, hogy a közjogi ellenzék többségben van a hazában.

Lehetetlen, hogy az óta megváltozott volna a nemzet közérülete. Mert hiszen erre nem volt oka. Nem láttunk azóta oly tényeket, a mik arról győztek volna meg bennünket, hogy — a közügy csakugyan áldásos a hazára.

Mi azt hisszük most is, hogy Tiszta Kálmán akkori beszéde ma is áll, s a közjogi ellenzék jelenleg is többségben van az országban.

Csak életre kellene azt ébreszteni. Országszerte látjuk, hogy a közügyes kormánypart szervezkedik, — s e g y e s z e m é l y e k tekintélynek révén igyekeznek a jobboldali táborba bevonní oly férfiakat is, a kik ezelőtt a

bihari pontok mellett leghősiésebben küzdöttek.

Ne aludják tehát az ellenzék sem, hanem indítsa meg a szervezkedési mozgalmat.

Épen oly joguk van erre, mint a kormánypartnak.

Most már annnyival könnyebben menne ez, mivel — a mint örömmel halljuk — az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt közt az egyesülés létrejövetele közelebb várható.

Az ellenzék csak úgy fejtethi ki erejét kellőleg, ha tömörül. Ennek kell lenni az első lépésnek.

Lépjünk ki mi is a tettek mezejére, s mutassuk meg, hogy az ugynevezett bihari pontokban letekett eszmék még ma is tudnak lelkesedést kelteni a polgárok soraiban.

A választások ideje köz-elélik.

A szervezkedés kezdeményezésének kötelessége az országgyűlési ellenzéki képviselőkre vár. Előbb nekik kell tömörülni, s oda hatni, hogy minden községben, minden városban párttal alakuljanak az igazi ellenzéki férfiak, még akkor is, ha talán nem volnának többen tiznél, vagy husznál.

Nem kell azt gondolni, hogy a józan értelmű magyar nép elhagyta volna magát csábítatni a hatalom vakító fénye által. Ebben semmi tünnetes nem ingatja meg azon hitet, mely a nemzeti önállóság eszméje iránt a hitehagyott apostolok által belécsépegtetett.

Tagadhatatlan igaz, hogy vezetni kell a polgárságot, de azért van annak jó érteke arra, hogy meg tudja választani, ki után menjen?

Egyes egyének nem kalauzolhatják most jobbra majd balra. Hanem igenis, eszmék vezéríténye után halad biztosan.

Ha lelkesedést nem látunk a polgárságban, ne tulajdonítsuk ezt fásultságának, hanem annak, hogy nem adunk oly eszmét, a mely őszinte lelkesedésre bírja.

Végezze el mindenki kötelességét a tettek mezején, s akkor várhatjuk sorunk jobbra fordulását.

De előbb tömörítsük az összeférhető erőket.

Lássunk tehát munkához!

— Az országgyűlés berekesztésének ideje tanácskozas tárgya a miniszterek között s egyidejűleg a bezáró trónbeszéd tartalmának megállapításával is komolyan foglalkoznak.

— A szatmármegyei baloldal Kende Kanut elnökelete alatt ápril 5-én fog értekezletet tartani a pártalakulás ügyében.

— A képviselői állásról lemondott uj miniszterek és uj államtitkárok kerületeiben a képviselőválasztás a jövő hónapban fog megtörténni. Eddig még egyiknek sincs ellenjelöltje. A belügyminiszter már boldog megnyugvással személteti társainak izzadását.

— A kormányon levő szabadelvűnek keresztelt párt tagjainak 232 képviselő irakozott be.

Haj! ha csak szemében! — de szívében jobban! Rejtett tüze, lángja annak is kilobban... S lélkére legottan, mint a láva ráfoly, Egy csudás melegség, mit nem érez máskor.

S mint mikor szigetnek körbefutó habja, Csónakát magával himbázza ragadja: — Ugy csapong egy körben szive, lelke mindég, — Erzi, tudja: többé nem menekszik innét.

E sziget Sarolta; — s csókdosó hulláma: Szereltem, a tenger szép tündérelénya. — Csónakát: a szívét, az himbázza mostan... — Vajmi édes volna elmerülni ottan!

— Vajmi édes volna ott maradni végkép, — Szép Sarolt szívével összefutni éltél! — Hátba még, ki tudja, nem hia remény ez? — Tarka szárnyu pillé csapkod a szívéhez.

Tarka pillangónak szárnya subintása, A szerető szívnek hajnalhasadása. — Aranyos madara ábrándos reménynek, — Beh sokér' nem adna Kupa*) mostan téged!

De mi haszna? — még egy perc se teit, s ott termett... Hálóvala kétség: ez a vásott gyermek, Látja Kupa már, és szive elsötétül; — Ugy szeretne futni lecsapó kezűl.

Haj! bort a pohárba! — s töl a szolgá nyomba. Bele szokott futni ebbe máskor gondja. — Hajh, de csak olajat önt most a lángra; — Szerelem cikázik a borus pohárba.

„Fel, vadászni nyomban, csatlólok, peczérék! Hivatok futárok szaporán vendéget! — Szóltott Kupa herczeg szerelemmel küzde; — Tán, hogy azt elűzze? — vagy továbbra fűzze.

Mintha farka varju, mit riaszta lárna, — A szokott tanfárol szét zsigongva szállna; — S majd nagyobb tömeggel visszakanyarulna: — Így ment a cselédség, — s jött a várba ujra.

Kupavárban alig hogy pihentek perczet, Bakony erdő felé indítá a herczeg. — Férfiak valának, nem kellett sok máiba... — Pár tömlő; — az étek ottan is kijárja.

— A kereskedelmi kodexot a kereskedelmi miniszter már beterjeszté ő felsége elé jóváhagyás végett s várható, hogy még ez ülésszak alatt törvény lesz belőle.

— A Bécsbe utazott miniszterek csak szombaton fognak visszatérni Budapestre.

Falusi levelek a tanúgy köréből.

V. A ki igénytelen soraimat talán előlvasásra méltatja, bizonyosan feltűnhet neki azon kritikai álláspon, melyből tanúgy mozgalmaink s napi kérdéseink szemléjére kiindultam, — s talán olvasom azt fogja gondolni magában: „nincs könnyebb munka a világon, mint mindent ócsárolni, becsmérelni, de az ilyen ember ha jól akar, miért nem áll elő reformatori eszméivel, azokkal talán többet használna.”

Midőn az így gondolkozó olvasómnak részben igazat adok, s midőn talán későbbben kívánságának eleget tenni ígérekem, bátor vagyok megjegyezni, hogy szerintem a jókarutató éies kritika mindég többet használ, — mint a pazar dicsőítés temjénfűstje, — mely napjainkban az összes hírlapi sajtó hasábjairól hőmpolyóg a tanító osztály felé. A figyelmet szemléelő éiott pedig, ki nem a hírlapokból, — de a természetből ismeri és itéli meg a népevelés jelen állását, sok olyan ferdeség tűnik fel, — hogy szinte kötelességének tartja valódi értékre leszállítani amaz öndicsőítést, — mely a Rill József féle hangzatos frázisokban már oly émeilytővé vált.

Es most folytassuk tovább szemlénetet. A népiszkolákról már fentebb a tanterrel kapcsolatban szóltunk, mint szintén a tanító értékeletéről is. Most elsöben a népevelésről s a magán nevelőintézetekről kívánok szólni.

Több évi tapasztalat után állíthatom, hogy a nőnevelők kilencz tizedrésze nem felel meg a valódi céljának. Mert avagy mi célja van a leánynevelésnek? Ha a szülék meglegedésnek annyival, hogy az idegen nyelvekben — kézi ügyességben némi jártaságra tesznek szert gyermekeik, s a megkezdett kézi munkát a nevelő nő segélyével befolyerik, s a vizsgákon az előre betanultak felemondásában, szavalás és zongorában a tanítók „igységéről” bizonyosságot tesznek: ez esetben semmi szavunk ezen intézetek ellen.

Hanem a magas homlokú szakértő nem elégszik meg ennyivel, keresi a burok alatt a valódiságot. Megkívánja, hogy a tanítás és nevelés ne legyenek elválaszta az e nemü intézetekben. Az ész és szív, értelem képzése egymástól el ne maradjanak, nehogy valódi műveltség helyett álalmüveltséget hozzanak ki onnan a gyermekek. Bármily sokat tudjon is egy nő, ha szive el volt hanyagolva, minden műveltsége csak látszat, — talmiarany értékül!

Mit tapasztalunk pedig a leánynevelőkben? A legtöbb időt az idegen nyelvekkel, zenével töltik el, mintha ezek nélkül műveltség nem is lehetne. Megszokott korunkban már a nő műveltségét attól feltételezni, hogy valjon beszél-e francziául, — zongorázik-e stb. a ki ezen színvonalon alól áll, az nem tartja igényt a művelt címre.

Bocsánat, de sokan vagyunk, a kik máskép vélekedünk.

Mi, kik a nő műveltségét a szívjóság s több hasonló erényektől feltételezzük, — egy nőnevelő intézettel azt kívánjuk, hogy ha már épen nyelv és zongora tanítás nélkül meg nem élhetnek, ám tanítsák azt is, — de a fofolyt az erkölcsi nevelésre, női jellem képzésére felfessék. Mily tág tere nyílik itt s mily sok eszököknálkodik egy nevelőnek? Megkedveltetni a gyermeki szívet a nemes egyszerűséget a rubáztatban, megkedveltetni a szeretet, jótétel,

Összében, összében jönnek, — vadak is robovga, Mintha csak a hordó dongója ropogna. — Kupa herczeg pedig és az urak véle, Várják a nyílásón, itt ott dárdányelre... Czammog már a medve, és az agyar csattan, S vérbé forgó szemmel tör elő a vadkan. —

Ott a farkas kullog, szürke kallott szörrel, Ott a koronás gim, a suta ünövel. — Van mibe dúsáknál a vadásznak immár... „Rajta, rajta!” hangzik, s Kupa herczeg im vár.

Nem egy dárda tört már vadkan agyarán szét, Nem egy mén hortogott már a medvetánczért; Párja vesztül nem egy-két ünö nyögdelte, — S Kupa még egyszer sem sújtá a fegyvert le.

De im' bong az erdő pokoli robajjal... — Arra vár a herczeg, a mi ottan nyargal; — Nagy tulok, — lobogó oroslánsörényvel. — S szembe áll legottan a bikabőlönynyel.

Nagy bozontos fejét, bösz dühvel megrázza, Szegi a kidagadt idegű nyakába, — S két szárvát feszítve egyenest Kupának, Oriás szökéssel tör reá az állat. —

Készen várta Kupa a szökést, de méne Nem ugrott elügge a bölénytől félre... — Rajta van az állat, hasztalan a dárda, — Két szárvát megkapja, s úgy tasztija hátra. —

Földre nagyot zökken az, de ujra készen; — Most Kupa fél gyorsan, mert haláldó lésezen!

háló, szerényység, őszinteség stb. nemes erényeit; megüldölni az erékek ellenkező gyengeségeket, mint a kevélység, húság, tetszelgés, szinlés, nagyravágás, irigység, rágalmasz, stb. melyek egy valódi művelt nőhöz nem illenek. Ezeket pedig nem száraz rendszerben, hanem az egyes tudományok előadása közben, erkölcsi olvasmányok, nemes jellemek megismertése s a mindennapi társalgás által mintegy lelköbbe csepegtethetik a növedékeknek. Igaz, hogy akkor nem fog jutni annyi idő az idegen nyelvekre és zenére, de az is igaz, hogy nem lesznek a leányok hiu tetszelgő bábok, — s a nőnevelde meg fog felelni rendeltetésének.

Azok a gyermek-bábok, szinpadai előadások, munka-bazárok és sorsjátékok, miket nőnevelő intézeteknél produkálni szoktak, egész ártatlan eszközöknek látszanak első tekintetre, pedig a női jellem képzésére aligha vannak kívánt hatásással.

Tagadhatatlan, hogy azon fényűzésnek s külsőségeknek, mely a mai nököt kiválóan jellemzi, nagy részben a családi életben kell okát keresnünk, de mégis kijut abból a nevelő intézeteknek is, hol a rang, születés, rubázat s általában minden megkülönböztetés híven ápolatik, gondozatik.

Kísértse meg azért egy nőnevelő intézeti tulajdonos az erkölcsi nevelést, a jellemképzést, rendeljen alá ennek minden divatos tananyagot, meglehet, hogy eleinte nehezen fog boldogulni s a valódi arany értéke talán lejjebb száll a talmiak mellett de bizonyára mellette lesz minden jóra való családapa s eiebb utóbb a valódinak győzni kell a látszat felett!

Gáthalmi.

Az állategészségügy érdekében.

Az erdélyi gazdasági egylet kérvényt intézett a képviselőházhoz a szomszédos keleti tartományokból a kérődző állatok behozatalának eltiltása, az állategészségügy országos szervezése s aitanál véve az állattenyésztés emelése érdekében.

Ismeretes végett hozzáuk is beküldé a nevezett egylet eme kérvényét. Az ügy fontosága tekintetéből szives készséggel tesszük ezt, ajánlván a kérvény pártolását mind a törvényhozás, mind a törvényhatóságok figyelmébe.

Az erdélyi kérvény óhajta

I. Az állategészségügy a tenyésztés érdekében megfelelőleg szerveztessék, az állatorvosi oktatásügy czél szerűen reformáltassék, a teljes állategészségügy a földmívelési minisztérium keretébe beillesztessék, az állatgyógyintézetek száma szaporítottassék, mindazon emberorvos pedig, ki állami szolgálatra készül, az állatgyógytanból vizsgát tenni köteleztessék.

II. A szökösök korlátlan legelőgazdaság a föld szabad használatával összhangzásba hozassék és emelögve a birtokviszonyok rendezése siettesse, hol a tagosítás keresztülvihető nem lenne, a marhacsapások és mezei utak szabályozása foganatba vettessék, evel kapcsolatban az állattenyésztés megfelelően előmozdítottassék és emeltesse, valamint a már fennálló 1874. XX. törvényczikk és a netán ezután elterjedtetendő törvények és rendeletekkel összefüztessék.

III. A jelenleg fennálló vesztégarintézeti rendszer felhagyassék, az intézetek folytatólagos beszüntetése foganatba vettessék és a helyett minden vasuti határállomáson állategészség-rendőri felügyelet alá helyezett vágóhid építtessék.

IV. Az élő szarvasmarháknak, juhnak és kecskének, egy szóval a kérődzőknek, valamint a bór és csontnak, esetleg gyapjunak is Orosz- és Törökország, valamint Romániából való behozatala azonnal eltiltassék és evel kapcsolatban és egyidejűleg a török- és dunafejedelemségi határ egész hosszában a katonai zárvonal felállítottassék, végre

V. A cs. kir. osztrák kormányval e czél-

ból azonnal tárgyalás kezdessék, hogy a nálunk a marhavérszél szemben, részint már fennálló, részint ezután elrendelendő törvényes vagy szabályrendeleti intézkedés, egyttal a birodalom túlsó felében is elfogadtassék vagy elrendeltesse.

— A magyar fővárosból. Az írók és művészek társasága Liszt Ferencz tiszteletére busnesztélyt rendez. — Dr. Wagner Dániel egyetemi tanár e hó 20-án ünne meg orrosi működésének 50 éves jubileumát. A cseléd-képző egylet hajlandó a népkönyvek elállítását 5—8000 ft évi segély mellett elvállalni. A lipótczai uj városház közgyűlési terme már készen van, tegnap itt tarták a gyűlést. — A közpözüvészteti tárlaton uj képek is vannak kifüggesztve. Az egyetom jótanárai közül kilencz fog követjelöltül felépni a jóvá választások. A városigeti kioszk bérleje megszökött.

— A magyar fővárosból. Az írók és művészek társasága Liszt Ferencz tiszteletére busnesztélyt rendez. — Dr. Wagner Dániel egyetemi tanár e hó 20-án ünne meg orrosi működésének 50 éves jubileumát. A cseléd-képző egylet hajlandó a népkönyvek elállítását 5—8000 ft évi segély mellett elvállalni. A lipótczai uj városház közgyűlési terme már készen van, tegnap itt tarták a gyűlést. — A közpözüvészteti tárlaton uj képek is vannak kifüggesztve. Az egyetom jótanárai közül kilencz fog követjelöltül felépni a jóvá választások. A városigeti kioszk bérleje megszökött.

V i d é k . — A „Debreczen” levelezése. — S á m s o m, márc. 24.

Szomorú hírrel kell beköszöntötenem. Községünkben temérek a beteg. S még hozzá a halálhírek is gyakoriak. Ugy épen úgy kell rettegünk szereteteink életeit, mint a kolerás világban.

Társas életünk meg mindig csak a folyvást virágzásban levő kaszinóban nyilvánul. A mezei munkára az időjárás miatt gondolni sem lehet.

A pártmólgalmaknak itt még se hire, se hamva. E részben alszunk mindnyájan. Pedig meggondolhatnók Kossuth ama szavainak nagy jelentőségét: „Sámsonnak is aludtában vágta le a haját Deila.”

— Vidéki hírek. V. Pércsról az egészégi állapot kedvezőtlenesége felől panaszkodnak. Pozsonyban közüti vaspálya építését tervezik. Rozsa Sándor a szamosújvári feyházban a szabómestereket gyakorolja. Blaháné a jóvá hóban Miskolczon fog vendégszerepelni. A kolozsvári színház ügyében arra kérék többen a belügyre; hogy a választmány ismeretes határozatát ne erősítse meg. Szegeden a nyári időnyre a szini előadás jóva Stupjának engedélyeztetett. Győről két végrehajto meg akart szökni, de megcsipék őket. Temesvár iskolatanácsa elhatározta, hogy az iskolákban ezután az előadási nyelv a magyar legyen.

A sorozás alkalmából. — A „Debreczen” szerkesztőjének. — (Vége).

Az izomgyengeségből ered a sok szerencsétlen szülés, ez teszi a gyermekegát féllemessé, veszedelmessé, innen kerülnék ki az alhasi bajokban szenvedők az ó halvány, mogorra arczakkal, az elmebetégek, s végre itt a tüdővészések egész serege, kiknek tüdője görvedt, összeszó melkcsában csenevészik. Ide tartoznak a leánykák, izomgyengeségeikkel, melyek még a szivizomban, mint szivellágyulási fejlődnek ki, s a vér életében, mint sápkör szokott redesen fellépni, de még a későbbi években is, szerencsétlen lebetegedések forrásává válik, s a beteggyvas állapotot e kálöben igen természetes életműködést, veszélyessé teszi.

Ide tartozik ifjaink izomgyengesége, mely hamarabb vagy később a mindinkább növekedő izgekonyasággal körölte hátgerinczagyingerben (spinal irritáció), idő előtti öregedésben és sorvadásban végződik.

Ezek napjainkban az emberinen ostorai, Nem szükség beszélni effélett Kupának... Kirepül a dárda s ledobban az állat. —

Mint a lomb, mit a szél az örvénybe ejte, — Tulok is vérebén a szérint hempelge... — Majd mint az elázva, lemerül a mélybe: — Fekete vérebén úgy pihen el végre. —

Mindenki kivette már a részt e napra, — Kupa is a kirtót nyomba megfutajta, — S vidoran robovgnak a tanýára egybe S szolga nép a zsákmányt czepli görnyedve.

Most jön a vadászát való java, éje, — Felcsap a piros láng, tűz, hús is egy végre; — Készül a lakoma... gim, vadkan és medve... — Válgathat, kinek mire jön a kedve.

... Leveles abroszán a Bakony erdőnek, — Mit tündérelánykák: lenge szellők szönek, Kiterítve van már a párolgó étek, — S körbe itt vitézek, — ott a szolga népek.

Lohad a tömlő is, — hólygát puhítva, — A ki folyóbor, — e lopva gyújtó szikra... — Töltögeték egyre a diópohárba... — Mit az ösök hoztak még be az országba... —

Ott van a pohár most a Kupa kezében... Elmerül az hosszan e faművű éken. — E mesének alulást festi egy oldal; — Mésik az indúlást látomus utóddal. (Folyt. köv.)

*) Az ösök által behozott szerencsétlenség, nehegy évtől a Sándorrelát birtokában volt Erdélyben I. B.

